

Řízení vedoucí k realizaci práva na oddělené uspokojení, zaniklého z důvodu § 13 odst. I. (vzniklé v 60 dnech před prohlášením) jest zrušiti podle § 13 odst. II. již z moci úřední, kdežto dosud se tak stalo pouze na žádost konkursního komisaře aneb na návrh správce konkursní podstaty.

§ 23 jedná o »smlouvách o vzájemném plnění« na místě dosavadních smluv »dvojstranných« (proč však jest v nadpise tohoto paragrafu užito slova »dvojstranné?); paragraf tento jedná o těchto smlouvách všeobecně, násl. paragrafy o účincích konkursu na jednotlivé druhy smluv. U některých druhů smluv máme však ustanovení o účincích konkursu v zákonech speciálních (sml. pojišťovací 501/1917, smlouva nakladatelská 106/1923), nikoli v řádu konkursním.

(Pokračování příště.)

Miloslav Daněk:

O dosahu působnosti § 154 obč. zák.

(Pokrač.)

III.

Osvojitel a osvojenec.

Až do 16. května 1928, kdy nabyl účinnosti nový zákon o osvojení č. 56/28, platily o adopci předpisy §§ 179—185, § 755 a poslední dvě věty § 756 o. z. Je nutno proto především přihlédnouti k tomu, zdali dle práva dříve platného příslušel i osvojitelé proti osvojení nárok alimentací dle § 154 o. z., čili nic.

V literatuře byla tato otázka sporná. Někteří, na př. Scheidlein, vůbec nárok osvojitelův nepřipouští. Jiní zase, na př. Zeiller¹⁴⁾, zásadně sice nárok osvojitelův popírají (argumentace: úmysl zákonodárcův, aby byl adopcí nahrazen nedostatek vlastních dětí, aby však přitom byl vyloučen jakýkoliv zjištěný prospěch osvojitele. Je-li stanoveno v § 183 o. z., že adopcí vznikají stejná práva a povinnosti mezi osvojitelem a osvojenecem jako mezi rodiči a dětmi manželskými, má se to chápati tak, že dětem osvojeným přísluší veškerá práva, kdežto osvojitelé pouze práva osobní, nikoliv věcná práva na majetek dětí osvojených, tedy žádné nároky majetkoprávní a proto ani nárok na alimentaci dle § 154 o. z.), avšak alespoň výjimečně jej přece připouštějí (Zeiller na př. jen tehdy, kdy dlužno k osvojiteli hleděti jako k dárci).

Za nejsprávnější lze pokládati názor, dle kterého přísluší zásadně osvojitelé nárok alimentací ve smyslu § 154 o. z. proti osvojenému dítěti a jeho potomkům později narozeným; tento názor též v literatuře převládá, a hájí jej hlavně Ehrenzweig, Nippel, Stubenrauch, Winiwarter.¹⁵⁾

Tento názor lze opřít o velmi jednoduchou a jistě zcela správnou argumentaci: Mezi osvojitelem a osvojenecem vzniká dle § 183 o. z. stejný právní poměr jako mezi rodiči a dětmi manželskými, pokud nejsou zákonem stanoveny výjimky. V tomto směru obč. zák. uvádí jako jedinou výjimku v § 756 o. z., že osvojitel nemá zák. práva dědického po osvojení. Jelikož tedy nárok rodičů dle § 154 o. z. jest jedním z oprávnění rodičů manželských, a jelikož tento důsledek poměru rodičského

není v zákoně nikde vzhledem k osvojitelé výslovně vyloučen jako výjimka z pravidla § 183 o. z., lze zcela důvodně tvrditi, že osvojitelé náležejí proti osvojení právo na slušnou výživu dle § 154 o. z.

Ale situace se změnila vydáním nového zákona o osvojení ze dne 28. března 1928, č. 56 Sb. z. a n., který zrušil a nahradil dosavadní předpisy o adopci novými svými ustanoveními v §§ 1—14.

Nyní tedy bude pro řešení otázky rozhodným výklad §§ 4—6 cit. zák.

§ 4 věta 1. zní: »Mezi osvojitelem a osvojenecem a jeho potomky později narozenými nastává po právu též poměr, jako mezi rodiči a dětmi manželskými, pokud zákon jinak neustanovuje.«

Text 1. věty § 4 cit. zák. je shodný s dříve platným předpisem 1. věty § 183 o. z., takže stejně jako dříve, i nyní bude možno řešiti naši otázku jediné tím způsobem, že zjistíme, patří-li právo § 154 o. z. mezi ony zákonné výjimky čili nic.

Jelikož podle dřívějšího stavu právního byla zákonem stanovena ze základního pravidla § 183 o. z. pouze jediná výjimka § 756 o. z., bylo lze argumentací a contrario § 756 o. z. dokázati, že zákonodárce, nevyloučiv výslovně osvojitele z práva § 154 o. z., tento osvojitelův nárok na slušnou výživu podle § 154 o. z. připustil. Naproti tomu podle nového zákona o osvojení není již možno tento nárok osvojitelé přiznávat, vzhledem k textu § 6 cit. zák.

Tam totiž je okruh výjimek ze základ. pravidla 1. věty § 4 cit. zák. oproti dřívějšímu stavu právnímu rozšířen, neboť kdežto dříve bylo v zákoně (§ 756 o. z.) stanoveno pouze, že »Také osvojitelé nemají zákonného práva dědického k pozůstalosti osvojenecově«, praví nyní šířeji § 6 zák.: »Osvojitel nenabývá osvojením nijakých majetkoprávních nároků naproti osvojení a jeho potomkům.«

V cit. paragrafu je výslovně uvedeno, že osvojitelé nepřislují proti osvojení žádné majetkoprávní nároky; tedy nemá po osvojení zák. práva dědického, ani nároku na díl povinný, a rovněž nemá nároku na slušnou výživu ve smyslu § 154 o. z., neboť tento nárok je nárokem majetkoprávním, a vylučuje-li zákon na straně osvojitelův všechny majetkoprávní nároky, musí se tím nutně rozuměti i nárok plynoucí z § 154 o. z. Že z textu § 6 cit. zák. není ani možná (vzhledem k ustanovení 1. věty § 4 cit. zák.) jiná argumentace než ta, jež osvojitele z nároku dle § 154 o. z. vylučuje, potvrzuje nám také výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 18. dubna 1928, č. 16.424, jímž se provádí zákon o osvojení č. 56/28.¹⁶⁾

Na první pohled se zdá, že ustanovení § 6 adopc. zák. je zcela správné, a že ratio legis zde byla jistě snaha, aby osvojitel se adopcí neobohacoval, aby někoho readoptoval ze zjištěných důvodů. Přihlédneme-li však blíže, tu vidíme, že cit. paragraf je formulován příliš obecně, a lze zcela důvodně tvrditi, že redaktoři zákona v tomto paragrafu, ve snaze po spravedlnosti, šli poněkud příliš daleko. Je jistě zcela správné, že osvojitelé nepřislují po osvojení zák. právo dědické ani nárok na povinný podíl, ale o jeho nároku dle § 154 o. z. je nutno se trochu zamyslet.

¹⁴⁾ Zeiller, Comm. I., str. 397 poz. 1.; str. 398, poz. 3. in fine.

¹⁵⁾ Ehrenzweig, System II., str. 519; Stubenrauch, Comm. I., str. 269 poz. 3. in fine; Winiwarter, Personen-Recht, str. 381, 443.

¹⁶⁾ Viz Věstník min. spravedlnosti, roč. X., str. 80.

Jestliže otec nebo matka dítěte manž. upadnou v nouzi, je dítě povinno dle § 154 o. z. jim poskytovat slušnou výživu. Ježto pak o adopci platí, že »a d o p t i o n a t u r a m i m m i t a t u r«, přechází na osvojitele dle § 4 cit. zák. moc otcovská (je-li osvojenec nezletilý) a všechna břemena majetkoprávní s mocí rodičskou spojená [osvojitel je povinen osvojení poskytovat výživu, výchovu a zaopatření (§§ 139, 141 o. z.), věno (§ 1220 o. z.), výbavu (§ 1231 o. z.), osvojení přísluší po něm nárok na zák. právo dědické (§§ 732 a n. o. z.) a povinný díl (§ 762 o. z.)], takže není při logickém usuzování dobře myslitelné, aby osvojitel takto obtížený a pečující o dítě jako jeho rodiče manželští, třeba i dokonce lépe, neměl v případě, že upadne do nouze, stejné postavení jako rodiče manželští; zejména přihlédneme-li k tomu, že i rodiče, proti nimž svědčí některý z důvodů exheredace ve smyslu §§ 768—770 o. z., na př. i tehdy, jestliže úplně zanedbali výchovu dítěte (§ 769 o. z.), mají nárok na dobrodiní § 154. Nelze jistě naléztí spravedlivého důvodu, proč by měl osvojitel za dobrodiní, jež prokáže dítěti osvojením, sám býti vyloučen z alimentálního nároku ve smyslu § 154 o. z.

Pohlédneme-li se po cizím zákonodárství, vidíme, že téměř všude se uznává osvojitelův nárok na výživu proti osvojení (ovšem v mezích přísluš. práv. řádu).

Právo francouzské na př. přiznává osvojiteli tento nárok výslovně v 1. větě čl. 356 C. civ. (nov. zák. ze dne 19. června 1923): »L'adopté doit des aliments à l'adoptant s'il est dans le besoin et, réciproquement l'adoptant doit des aliments à l'adopté.« Podobné ustanovení obsahuje švédský adopcijní zákon ze dne 14. června 1917 v 1. větě § 13 (nov. zák. z 11. června 1920): »Ein Adoptant und sein Adoptivkind sind zum gegenseitigen Unterhalt ebenso verpflichtet, wie Eltern und eheliche Kinder. Také podle práva německého, na základě § 1762 obč. zák. přiznává se osvojiteli proti osvojení nárok na výživu, a to jako důsledek adopce, a nárok ten nastává již po právu a smlouvou nemůže býti vyloučen.¹⁷⁾ V obč. zákoně švýcarském sice nárok osvojitelův není výslovně uveden, ale ze znění 2. věty čl. 268 (»Die elterlichen Rechte und Pflichten gehen auf den Annehmenden über.«) odvozuje literatura¹⁸⁾, že také osvojiteli přísluší, podle analogie čl. 328, 329, proti osvojení nárok na výživu.

Vzhledem k tomu, co bylo právě uvedeno, myslím, že není závažného důvodu, aby i v našem právu nebyl nárok osvojitelův ve smyslu § 154 o. z. připuštěn.

Následkům pochybeného § 6 cit. zák. bylo by možno (vzhledem k tomu, že na štěstí ustanovení § 6 nutno vykládati jako ustanovení iuris dispositivi a může býti smlouvou stran v rámci § 5 cit. zák. změněno¹⁹⁾), de lege lata čelití tím, že by soudce vždycky při uzavírání smlouvy adopční upozornil osvojitele na to, že si může ve smlouvě vyhraditi právo § 154 o. z., jež jinak bez této výhrady mu nepřisluší.

¹⁷⁾ Enneccerus, Kipp, Wolf: Lehrbuch des bürgerlichen Rechts, II., 2. Das Familienrecht (Marburg 1923), str. 366.

¹⁸⁾ Srov. Rossel-Mentha, Manuel du droit civil Suisse 1. (2. Aufl.), str. 426; Silbernagel-Wäber: Kommentar II., Familienrecht II. Abt. (Bern 1927), str. 66, 575.

¹⁹⁾ Tak i na př. Rouček, Podmínky osvojení podle práva československého (Praha 1928), str. 46; Krčmář, Právo rodinné, str. 91.

De lege ferenda pak bylo by zapotřebí, aby byl § 6 cit. zák. nově formulován, asi takto: »Upadne-li osvojitel v nouzi, jsou povinni osvojenec a jeho potomci později narození poskytovat mu slušnou výživu. Jiných nároků majetkoprávních osvojitel vůči nim osvojením nenabývá.«

(Pracováno v semináři prof. Dra E. Svobody.)

Z E D N E

Všem osvětovým korporacím! Masarykův lidovýchovný ústav v Praze XII. žádá všechny osvětové korporace, které pořádají jazykové nebo jiné kursy, aby používaly pro vyučovací účely učebnic »Domácího učení«. Učebnice jsou sepsány nejpřednějšími odborníky, lehce srozumitelné, a svou nízkou cenou (zvláště když se »Domácímu učení nezasílají úlohy k opravě) každému přístupné. Mají dále tu výhodu, že účastník, je-li nucen předčasně kurs přerušiti, může díky náznorné metodě v učení sám pokračovati. Prospekty o všech kursech možno vyžádati v administraci »Domácího učení«, Praha XII., Fochova 62
Čís. jed.: 1287 n. k.

Dr. Bohumil Luska, notář v Kolíně, zemřel dne 27. září t. r. Týž jmenován byl notářem v roce 1915 do České Skalice a v roce 1924 preložen do Kolína. V něm ztrácí stav náš vzorného notáře a milého kolegu a odešel nám v mužném věku 52 roků. Čest budiž jeho památce.

Nové poplatky soudní. Zákonem ze dne 16. července 1931 číslo 120 Sb. z. a nař. zvýšeny byly soudní poplatky. Podle čl. VII. zaveden pak nový poplatek vkladní pro zápis knihovní poznámky poradí pro zadlužení ¼% a v odst. III. téhož článku stanoveno, že o tomto poplatku platí jinak obdobně ustanovení o poplatcích ze zápisu do veřejných knih. Následkem toho jest poplatek ten, nečiní-li více než 10 Kč. příložití v kolcích, převyšuje-li však 10 Kč., má býti vyměřen finančním orgánem přímo. Zákon nestanoví však jak finanční úřad (berní úřad neb úřad pro vyměňování poplatků) o tomto podání za zápis knihovní poznámky se má dozvědětí. Poněvadž usnesení vyřizující zápis knihovní poznámky pořadí, smí se vydati pouze v jednom exempláři, nemůže soud usnesení toto zaslati též finančnímu úřadu. Někteří právní zástupci ponechávají soudu, aby o povoleném zápisu vyrozuměl finanční úřad. Jiní přikládají opis podání pro tento úřad a konečně zase jiní ohlašují předem podání toto finančnímu úřadu, předávající mu vidimovaný opis podání.

Abyste byla zavedena jednotná praxe, podala notářská komora Pražská na ministerstvo financí zvláštní spis, v němž upozorňuje na tuto anomálii a žádá, aby ministerstvo ve věci té vydalo zvláštní poukaz, jak si mají finanční úřady a strany počinati.

Nový obchodní zákon. Ministerstvo spravedlnosti zaslalo všem komorám za účelem podání posudku další stať nového obchodního zákona, týkající se obchodních společností. Poněvadž materiál ten dotýká se zejména stavu notářského, zvolila notářská komora zvláštní komitě, které pracuje na zodpovězení všech otázek. Pro případ, že by někteří kolegové měli nějaké náměty neb návrhy v této věci, žádáme, aby v nejkratší době sdělili je notářské komoře Pražské. — Také »Odbočka spolku čsl. notářů pro zemi moravskoslezskou, konala dne 11. října t. r. v Brně svou první podzimní schůzi. Za účasti velkého počtu notářů i kandidátů notářství téměř ze všech měst moravských přednesl starosta odbočky president olomoucké notářské komory Dr. Josef Togner referát v osnově nového čs. obchodního zákona. Živá debata, která po jeho obšírném přednesu vznikla, obírala se mimo jiné dnešními i pro budoucno navrhovanými právními poměry obchodních společností všech druhů. Po prodebatování různých otázek stavovských a řešení mnoha praktických právních případů, hovořeno i o dnešní tísnivé hospodářské situaci. Předsedající starosta Dr. Togner vřele doporučil při této příležitosti všem přítomným, aby všichni členové odbočky při účtování co nejblahovolejněji řídili se minimálním notářským tarifem a tak co nejvíce vycházeli vstříc zejména své drobné klientele. Valná hromada odbočky stanovena do Brna na den 13. prosince 1931.